

Landshypotek Bank

Lantbrukspanelen nr. 1 2023

Lantbrukaren i en tuff tid

Landshypotek Bank – Lantbrukspanelen våren 2023 – Publicerad i juni 2023

Inledning

Vårens omgång av **Lantbrukspanelen 1/23 "Lantbrukaren i en tuff tid"** speglar att lantbruksföretagarna har ett tufft ekonomiskt läge präglad av allt högre kostnader och stor osäkerhet. Lantbruksföretagarna hanterar den ekonomiska situationen och osäkerheten genom att arbeta med att effektivisera, skjuta upp investeringar och bygga buffert. Från politiker och myndigheter efterfrågar företagen främst åtgärder för att stimulera ökad efterfrågan på svenskproducerade livsmedel.

Panelen har en fortsatt positiv grundkänsla i rollen som lantbrukare. Men andelen som svarar att de har en negativ känsla ökar och är med tre av tio den högsta andelen sedan 2018 när frågan började ställas till panelen. Närmare sju av tio har dock en positiv känsla som lantbrukare.

Sedan den här omgången av Lantbrukspanelen genomfördes, från andra halvan av maj till första veckan i juni, har det torra varma vädret blivit allt mer påtagligt och skapar ytterligare oro hos många lantbrukare.

I denna **Lantbrukspanel** finns svar sammanställda från över 100 av landets största lantbruksföretagare, såväl växtodlare som animalieprocenter och andra lantbrukare.

Det är företagare som finns i Landshypoteks nätverk och som dagligen står för stor del av den svenska primärproduktionen och är avgörande för den svenska självförsörjningen.

Lantbrukspanelen ger en temperaturmätare på läget i lantbruket just nu. Den här omgången med svar från Lantbrukspanelen fokuserar framförallt på den ekonomiska situationen.

Lantbruksföretagarnas kostnader började stiga hösten 2021, efter pandemin och accelererade sedan med Rysslands krig mot Ukraina. Med insatser, högre intäkter från produktionen och relativt goda skördar landade 2022 ändå ekonomiskt väl för många företagare.

Men med ökade kostnader ökar också riskerna och osäkerheterna. Under 2022 och inledningen av året har räntorna fortsatt stiga och det har funnits en stor diskussion i samhället om matpriserna. I den diskussionen har många lantbrukare varit oroliga att avsalupriserna ska sjunka och det har även skett inom vissa näringar. Grundläggande är lantbruket i behov av en långvarig lönsamhetsförbättring.

Summering

Tufft ekonomiskt läge

Tufft läge. En övervägande majoritet, drygt två av tre (nästan av 7 av 10) i Lantbrukspanelen svarar att de upplever den ekonomiska situationen som mycket eller ganska utmanande. Samtidigt anger en tredjedel att det ekonomiska läget inte innebär någon skillnad mot ett normalår eller att det rent av är relativt bra.

Höga kostnader största utmaningen. Det som främst utmanar lantbruksföretagare är högre kostnader. Högre räntor, priser på inköp och för energi/drivmedel anges som det som skapar största ekonomiska problemen det senaste halvåret. 6 av 10 listar högre pris på inköp och räntor när de anger utmaningarna för ekonomin. 4 av 10 svarar "Väder och yttre omständigheter", vilket därmed landar på en tredjeplats i listningen. Här är värt att notera att frågorna besvarades innan vårens torka.

Så hanterar lantbruksföretagarna osäkerheterna

Effektiviserar och skjuter upp investeringar. Det är tydligt att lantbruksföretagare skjuter upp investeringar, försöker spara i ladorna för att kunna möta nya osäkerheter och lägger fokus på effektiviseringar.

Varannan i panelen hanterar det tuffa ekonomiska läget genom att genomföra effektiviseringar (5 av 10). Drygt 4 av 10 anger att de skjuter upp investeringar och på tredje plats i den samlade listningen av åtgärder för att förbättra och hantera ekonomin hamnar att skapa en större buffert (knappt 4 av 10). Det märks också i svaren att många företagare arbetar aktivt med sin ekonomi och att investeringar görs i nya energilösningar.

Osäkerheten återspeglas i svaren på frågan om hur framtiden ser ut för företagen, där det inte är tydligt vare sig om företaget kommer att utvecklas snabbare eller långsammare, eller på annat sätt, beroende på nuvarande situation.

Bättre betalt gav bra 2022

Bättre betalt. Lantbruksföretagen fick bättre betalt för sina produkter under det gångna året och landade 2022 ekonomiskt väl. I panelen märks det genom att två av tre anger svar i spannet att ökade intäkter har kompenserat för högre kostnader nästan tillräckligt – till att man fått betalt med god marginal. En tredjedel markerar att de fått långt ifrån tillräcklig kompensation för ökade kostnader.

Bättre betalt är också det som lantbruksföretagarna i panelen tydligt anger som största förbättringen i ekonomin de senaste åren. Ökad effektivisering, bättre skördar och friskare djur har enligt lantbruksföretagarna också gett förbättrad ekonomi, men de valen markeras i långt mindre utsträckning som bidrag till förbättrad ekonomi.

Panelen visar också att den förbättrade intjäningen inte lett till att lantbruksföretagarnas egen privatekonomi har stärkts, utan pengarna har behövts i företaget.

Stimulera efterfrågan

Svenskproducerat. Lantbruksföretagare söker inte primärt ökat stöd utan tycker att politiker ska stimulera efterfrågan på svenskproducerade livsmedel, förenkla regler och värna om äganderätten för att stödja lantbruken i en tuff tid. Att stimulera ökad efterfrågan på svenskproducerade livsmedel svarar 4 av 10 är det viktigaste för att stödja lantbruken i en tuff ekonomi.

Andelen negativa ökar, men fortsatt positiv majoritet

Lägsta andelen positiva sedan 2018. Varje omgång av panelen ställer vi en fråga om känslan som lantbrukare. Den här gången svarar knappt 7 av 10 att känslan är "positiv". Det är lägsta andelen sedan våren 2018 och t.o.m. något lägre än hösten efter den stora torkan 2018. Andelen som markerar "negativ" känsla är den högsta som har uppmätts i panelen – 3 av 10 lantbruksföretagare.

Om Lantbrukspanelen

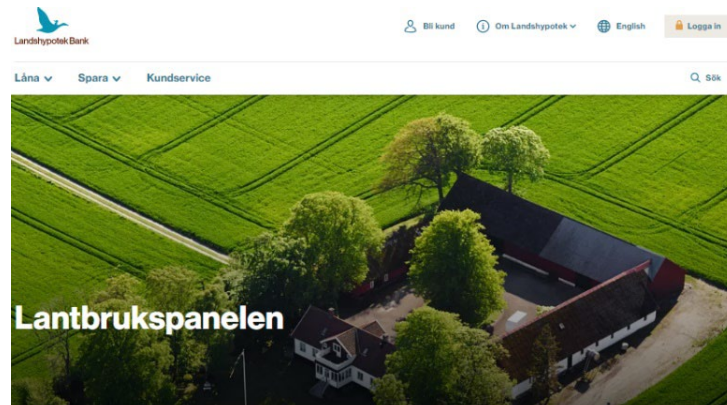
Data och underlag till den här rapporten har samlats in via enkät och intervjuer genomförda under perioden 17 maj – 7 juni 2023. Enkäten har besvarats av 118 lantbruksföretagare i Sverige som ingår i Landshypotek Banks Lantbrukspanel.

Lantbrukspanelen är en återkommande svarspanel som i stor utsträckning samlar större, drivna och engagerade lantbruksföretagare runt om i landet.

Paneldeltagarna svarar ett par gånger om året på aktuella branschfrågor och hur det är att vara företagare inom de gröna näringarna.

Undersökningen är inte statistiskt säkerställd, men eftersom svar kommer från över 100 större lantbruksföretagare i över hela landet ger den en bra bild av känsloläget i lantbruket och lantbruksföretagandet.

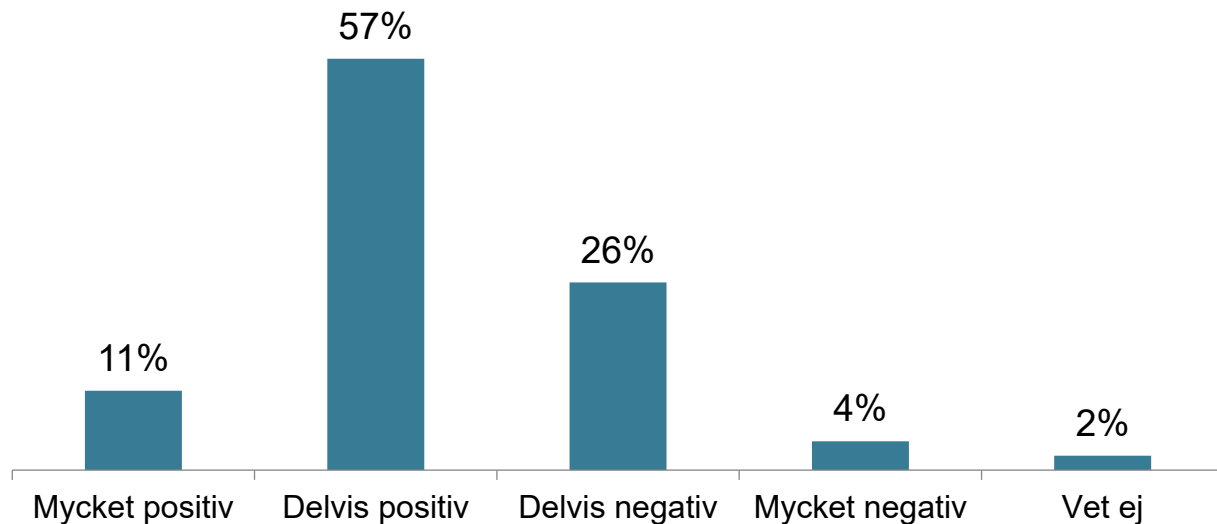
Tidigare paneler finns att läsa på landshypotek.se/lantbrukspanelen

Bland tidigare rapporter:

- En osäker tid – så balanserar lantbrukaren risker och möjligheter (dec 2022)
- Den digitala lantbrukaren (maj 2021)
- Jorden vi brukar – drivkrafter och orosmoln (nov 2020)
- Bryr sig omgivningen om svensk matproduktion? (maj 2020)
- Våras det för lantbrukaren som miljöhjälte? (juni 2019)
- Lantbrukare efterlyser större konsumentintresse (sept 2018)

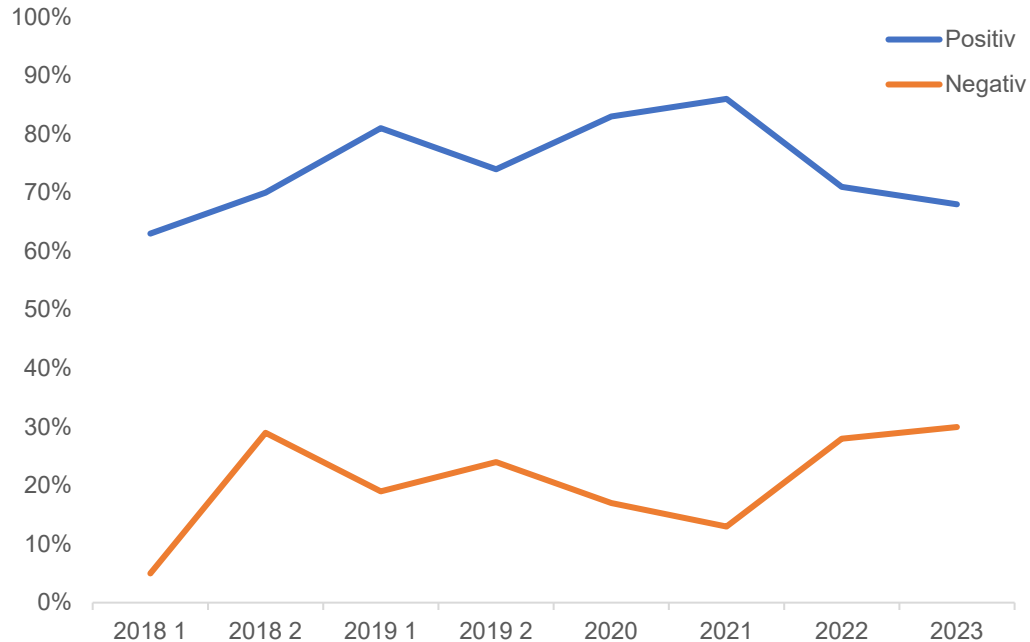
Vilken känsla har du just nu i din roll som lantbrukare?

7 av 10
anger känslan som
lantbrukare som
positiv (mycket eller
delvis)

3 av 10
anger känslan
som negativ

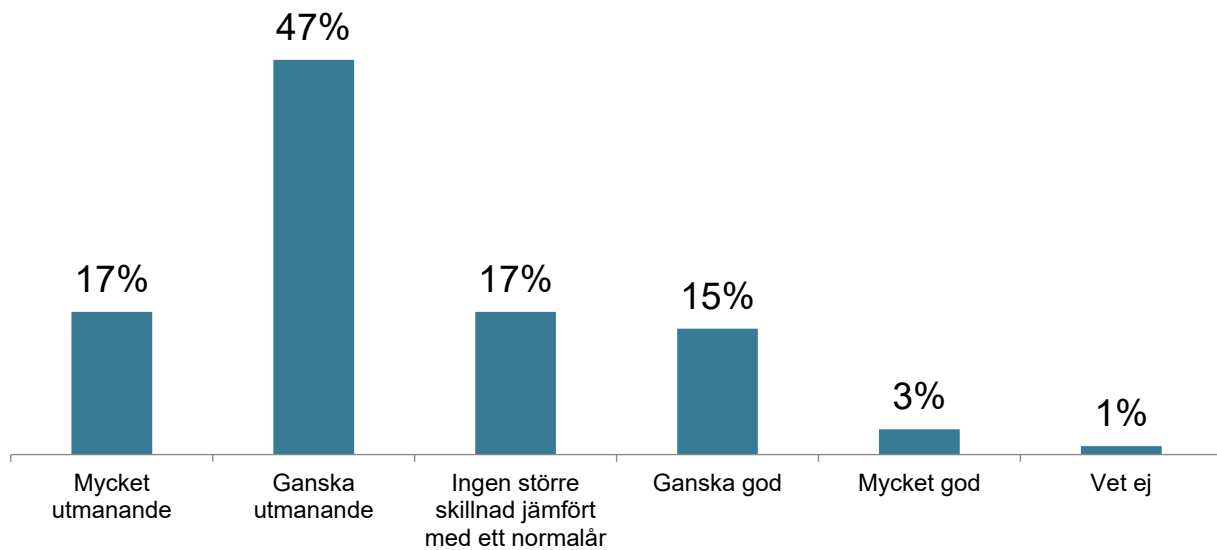
Positiv vs negativ känsla över tid

Andelen som anger en positiv känsla är den lägsta sedan våren 2018 och t.o.m. något lägre än hösten efter torkan 2018.

Andelen som anger negativ känsla är den högsta som har uppmätts i Lantbrukspanelerna sedan 2018.

Hur upplever du den rådande ekonomiska situationen?

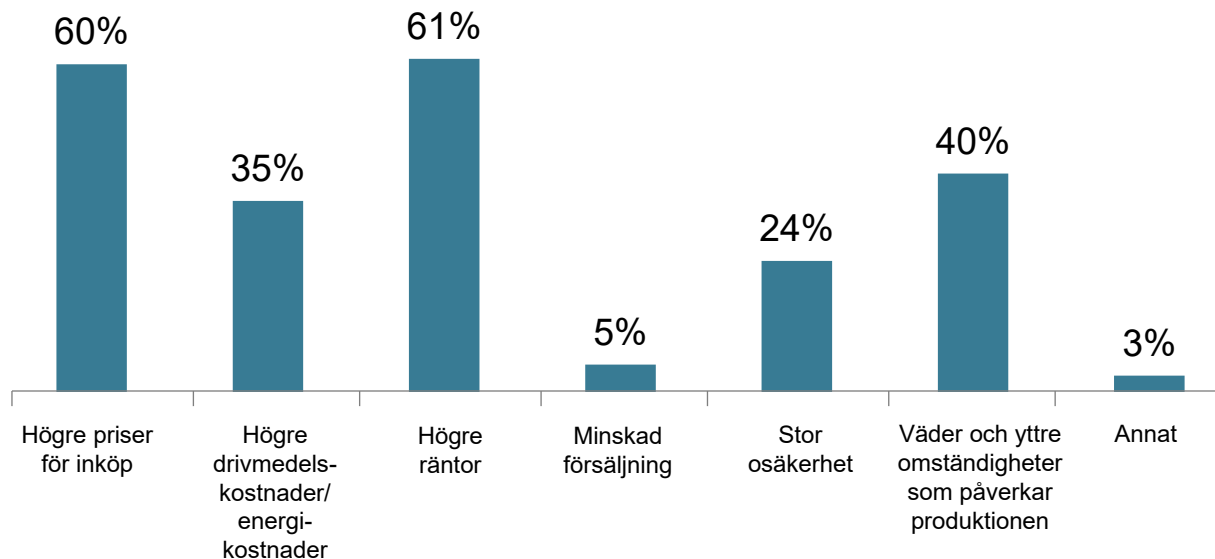
2 av 3

upplever den rådande ekonomiska situationen som mycket eller ganska utmanande.

1 av 3

upplever ingen större skillnad jämfört med ett normalår eller situationen som ganska god.

Vad är det största ekonomiska problemet i din verksamhet det senaste halvåret? (flera val möjliga)

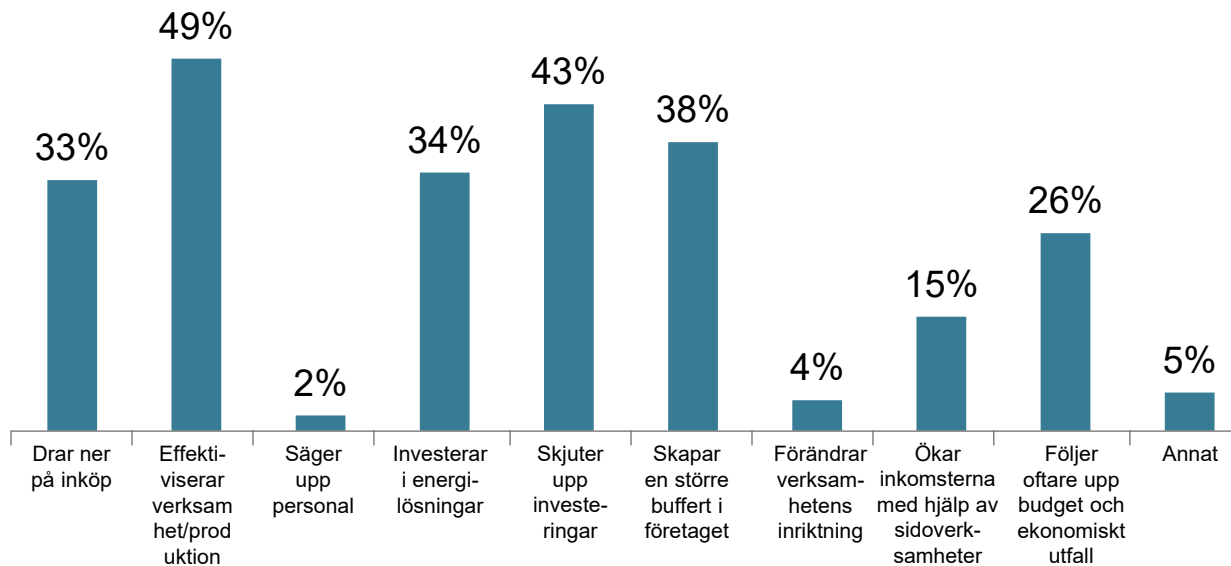

Högre priser och högre räntor utmanar ekonomin.

Väder och yttre faktorer är en naturlig del av de ständiga utmaningarna som lantbruksföretagare.

Fortsatt så upplever lantbruksföretagarna utmaningar med högre drivmedelskostnaden.

Vad gör du för att försöka förbättra/hantera ekonomin? (flera val möjliga)

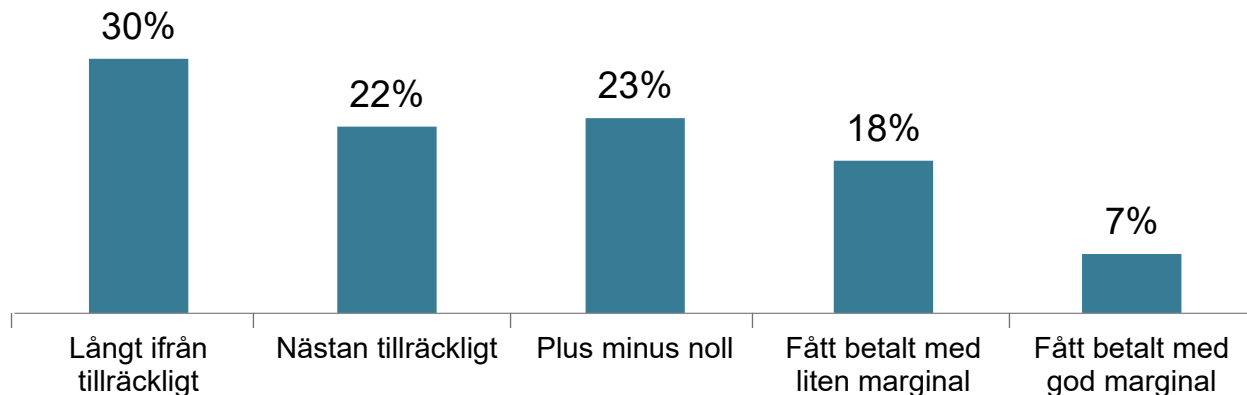
Lantbruksföretagarna möter de ekonomiska utmaningarna med att effektivisera verksamheten, skjuta upp investeringar och skapa större buffert.

Men det sker också investeringar i energilösningar.

Lantbruksföretagare ligger också närmare utvecklingen av ekonomin, genom att arbeta mer med den ekonomiska uppföljningen.

Få förändrar verksamheten eller säger upp personal.

I vilken grad har priserna som du fått betalt för dina produkter kompenserat för dina högre kostnader?

2022
innebar ett lyft för
många företag genom
att avsalupriserna
ökade och många
upplevde att de ökade
i takt med
kostnaderna.

7 av 10
anger att de fått nästan
tillräckligt betalt, gått
plus minus noll eller fått
betalt med marginal.

3 av 10
anser att ökningen i
betalning för produkter
varit långt ifrån
tillräckligt.

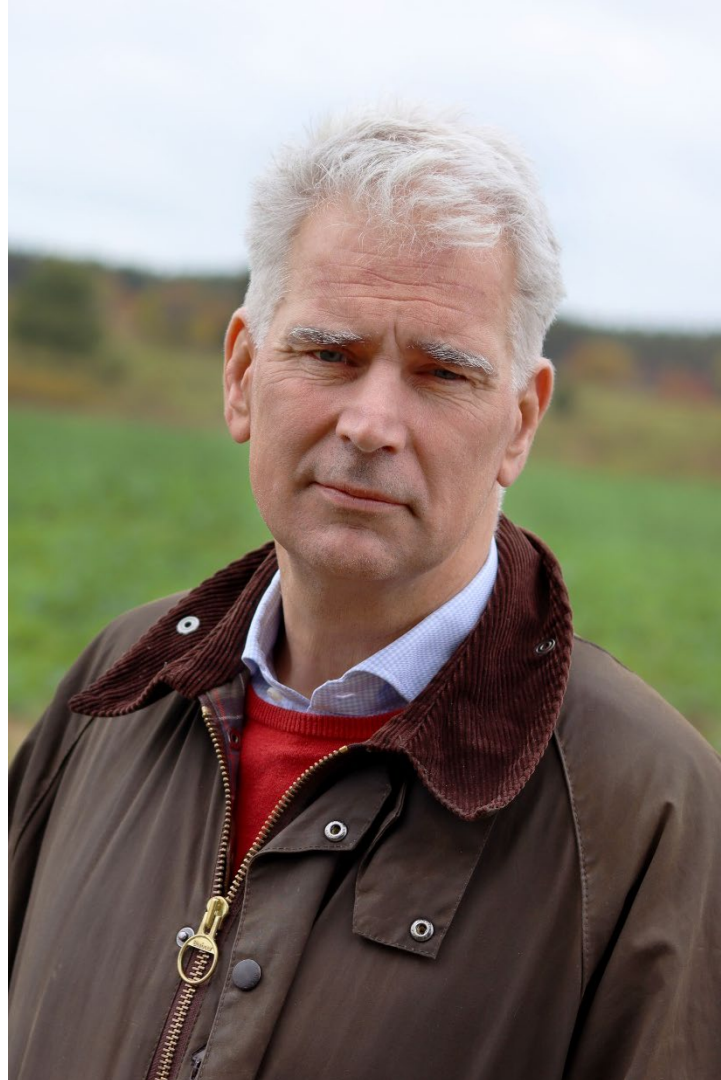
Fler försöker bygga reserver

I stort sett varje dag talar Stefan Malmström, affärschef för jord- och skogsfinansiering på Landshypotek Bank, med lantbrukare i olika delar av landet. Svaren i vårens Lantbrukspanel återspeglar väl hans bild av hur lantbruksföretagare jobbar i en tid och värld präglad av allt större osäkerhet.

Vårens Lantbrukspanelen ger tydligt uttryck för att lantbrukarna upplever den rådande ekonomiska situationen som utmanande. Det högre kostnadsläget, på räntor och insatsvaror, är det som oroar mest.

– Jag tycker att det här visar att lantbrukarna sedan en tid verkligen tänker på lönsamheten. Det höga kostnadsläget är en stor utmaning som man har att hantera. Som företagare har man jobbat med och förhållit sig till dessa saker under en längre tid.

– Även om priset på insatsvaror backat tillbaka på sistone ska man vara medveten om att priserna på diesel, foder och gödsel fortfarande är på en nivå långt högre än innan dubbelsmockan i form av pandemi och krig i Ukraina.

Tittar man på de åtgärder som lantbrukarna vidtar ser Stefan Malmström att panelens svar återspeglar den osäkra tid och värld vi nu befinner oss i.

– Upplever man att läget är osäkert och instabilt, ja då sitter man still i båten, man undviker att göra stora kraftiga rörelser. Istället jobbar man kontinuerligt med små förbättringar och effektiviseringar.

Bygger reserver

De klassiska och bevingade visdomsorden ”spara i ladorna” klingar av klokskap sprungen ur det svenska jordbruket. De vittnar om traditionell strategi att spara en del av sin skörd eller produktion för framtida behov eller säkerhet. I tider av osäkerhet blir uttrycket högaktuellt.

– Perioden efter torkan 2018 var det många som ville bygga reserver inom foder. Nu pratar många om att bygga finansiella reserver.

Det handlar om att stå tryggare i ett minst sagt kuperat och svårnavigerat landskap präglad av berg och dalar – höga kostnader och dramatiska svängningar på allt från insatsvaror till kapital.

– Precis som att det finns stora växlingar i vädret och på marknaden, finns det stora variationer i hur man som lantbruksföretagare väljer att agera och vilka åtgärder man vidtar – alla har sina egna sätt för att sylta och safta. Medan någon vill ha en buffert på minst två års räntebetalningar på kontot, nöjer sig andra med mindre.

”

Upplever man att läget är osäkert och instabilt, ja då sitter man still i båten, man undviker att göra stora kraftiga rörelser. I stället jobbar man kontinuerligt med små förbättringar och effektiviseringar.

Stabil känsla, men torkan kommer att påverka

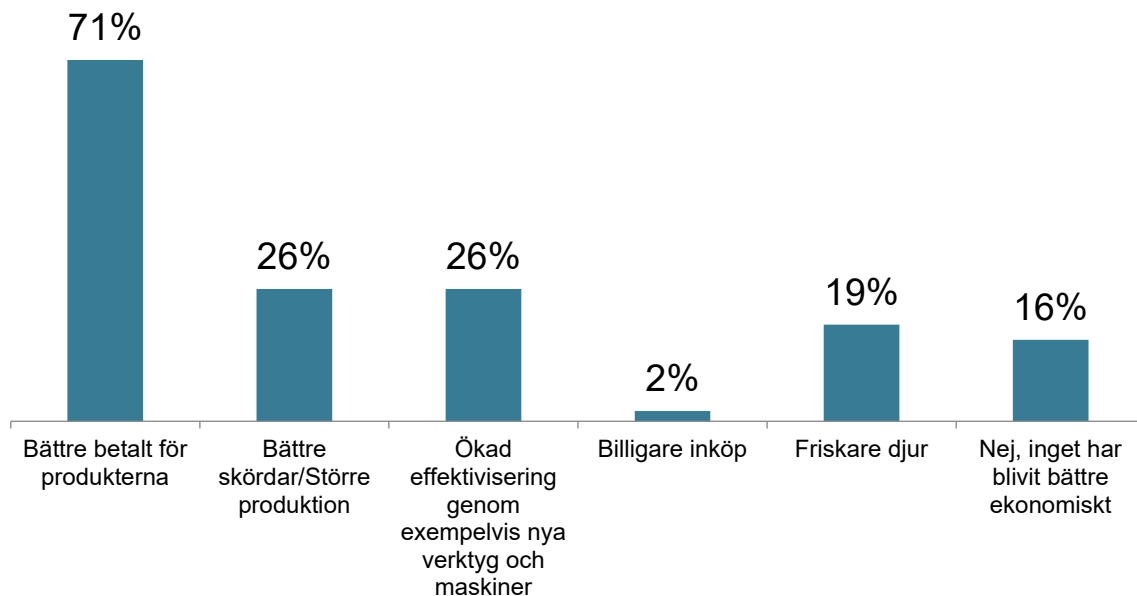
En övervägande majoritet av Lantbrukspanelen svarar att de har en positiv känsla som lantbrukare – en känsla som legat på en relativt hög nivå under flera års tid. Detta visar på en grundläggande stabilitet inom lantbrukskåren, som står sig över tid. Även om läget är osäkert har många lantbrukare under större delen av våren känt sig stärkta av en ovanligt bra fjolårsskörd som givit råg i ryggen.

– Som lantbrukare är man också relativt van vid att det går upp och ner. Många vet att det sällan blir riktigt så dåligt som man är rädd för eller riktigt så bra som man hoppas.

Med det sagt, är det i skrivande stund svårt att exakt veta hur hårt årets sommartorka kommer att slå. Men att läget är och kommer att bli tufft för många lantbrukare står redan klart.

– Branscher som nöt- och lammköttproducenter, där du är direkt beroende av vallskörden, riskerar att få det oerhört tufft. Spannmålsodlarna står också inför en väldigt svår situation där de riskerar att se sin skörd slås ut.

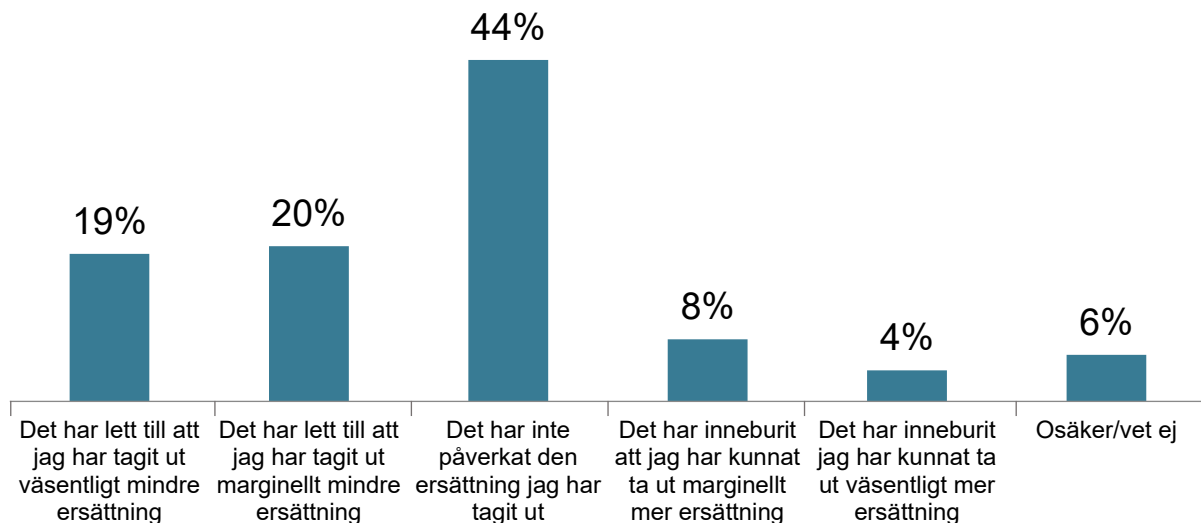
Finns det något område i din verksamhet som har förbättrats ekonomiskt de senaste åren? (flera val möjliga)

Bättre betalt för produkterna är överlägset det som har förstärkt ekonomin hos många lantbruksföretag.

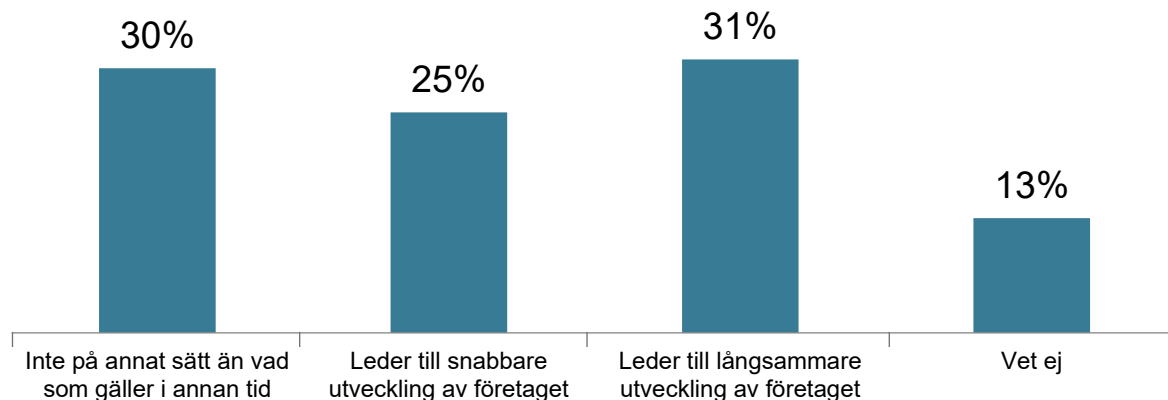
Lantbruksföretagarna arbetar samtidigt för att öka effektiviseringen och för friskare djur eller annan produkts-förbättring.

Hur har företagets ekonomiska situation påverkat din privatekonomi i år?

Att många lantbruksföretagare fått bättre betalt för sina produkter har varit nödvändigt och välkommet – för företaget. Företagarna har inte märkbart förstärkt sin egen ekonomi.

Hur bedömer du att nuvarande ekonomiska läge och de beslut som du tar idag i företaget kommer att påverka din verksamhet om 5 år?

Det framträder ingen särskild eller entydig bild av hur dagens situation påverkar lantbruksföretagen på sikt.

Långsiktig lönsamhet är avgörande för lantbruken

Vi är i en speciell tid för många lantbruksföretag. Camilla Burman som är projektansvarig på Jordbruksverket för regeringsuppdraget Uppföljning och utvärdering av Livsmedelsstrategin ser ett antal aktuella utmaningar för lantbrukssektorn. Hon pekar på att långsiktig lönsamhet är avgörande.

– Om vi ser till primärproduktionen, lantbruken, så har det varit flera svåra utmaningar på senare år. Först torkan 2018, därefter pandemin med transportproblem och ökande priser på insatsvaror. Nu har vi kriget i Ukraina som fört med sig en ökad omvärldsoro, inflation och dessutom en lågkonjunktur som vi kanske bara sett början på. Dessutom finns farhågor om att vi går en ny torka till mötes.

Camilla Burman följer den svenska livsmedelsstrategin, som syftar till att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan genom ökad produktion, produktivitetstillväxt och innovation. Målet i strategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala produktionen ökar på ett hållbart sätt samtidigt som relevanta miljömål nås och sårbarheten minskar.

Jordbruksverket gör analyser av data från företagen i livsmedelskedjan och det är inte entydigt hur utvecklingen går.

Fotograf: Jesper Anhede

– Det går åt lite olika håll i sektorn. En sak som vi ändå kan konstatera är att den diversifiering som många lantbrukare har av sin verksamhet minskar risken. Till exempel har vi sett att effekterna av torkan 2018 på företagens lönsamhet kunde mildras tack vare andra verksamheter.

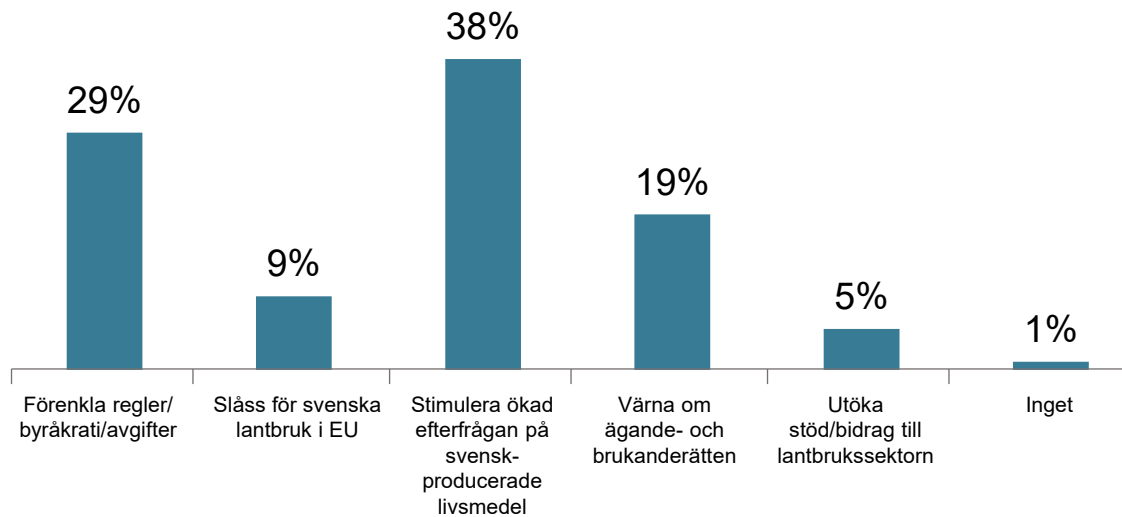
Framåt ser Camilla Burman ett antal konkreta saker som avgörande för att Livsmedelsstrategin ska kunna uppfyllas. Hon berättar att lantbrukens situation har kommit i fokus på ett helt annat sätt än tidigare.

– Livsmedelsfrågan har kommit upp på bordet, i dubbel bemärkelse. Men det innebär inte att allt nu löser sig automatiskt. Medvetenheten behöver öka om att det behövs lantbrukare och mark, vilket är grundläggande för att det överhuvudtaget ska bli någon matproduktion. Idag konkurrerar annan verksamhet ofta om marken. Det kan vara energiproduktion eller olika slags byggen. Här behöver jordbruksmarken få högre prioritet som just jordbruksmark.

Enligt Lantbrukspanelen är ökad efterfrågan på svenskproducerade varor den allra viktigaste politiska åtgärden.

– Långsiktig lönsamhet är en avgörande faktor för lantbruken, utan lönsamhet kan företagen inte överleva eller investera i nya och mer hållbara produktionsmetoder. Vi behöver öka kunskapen om mervärdena i de svenska livsmedlen. Från myndighetshåll är det också viktigt att inte försvåra situationen. Lantbrukarna är på en tuff marknad och de kan inte ha sämre förutsättningar än i andra EU-länder. Då riskerar vi att de slås ut och då har vi ingen livsmedelsproduktion alls i landet.

Vad borde politiker/myndigheter främst göra för att stödja lantbruken i en tuff ekonomi?

Lantbrukare söker inte primärt ekonomiskt stöd utan förenklingar och spelregler som gör att företaget kan växa med lönsamhet.

En stark raket i denna svarsomgång var att att "Stimulera ökad efterfrågan på svenskproducerade livsmedel" som fyra av tio tycker är det viktigaste politiker kan göra.

Så här svarar riksdagspartierna

Landshypotek följde upp resultatet av Lantbrukspanelen genom att i en snabb mejlenkät under andra halvan av juni ställa följande fråga till riksdagspartierna:

Vad är era viktigaste punkter för hur svensk livsmedelsproduktion kan stimuleras?

Svar har inkommit från samtliga riksdagspartier utom Miljöpartiet.

Här redovisas svaren parti för parti.

Vad är era viktigaste punkter för hur svensk livsmedelsproduktion kan stimuleras?

Centerpartiet

- I det extrema väderläge vi befinner oss i just nu behövs en handlingskraft regering och en beredskap för att situationen kan bli mycket värre. Vi behöver på kort sikt se över alla regler som hindrar eller försvårar skörd och bevattning m.m. Regeringen behöver också se över hur lantbruksföretagens likviditet kan stärkas på kortare sikt, t.ex. genom tidigare-lagda stödutbetalningar.
- Jordbrukets klimatanpassning behöver intensifieras även på längre sikt. Det är en global överlevnadsfråga. Det handlar om alltifrån att främja nödvändiga investeringar på gårdsnivå till att utveckla nya växtsorter som klarar ett förändrat klimat. Att ställa om till mer förnybar energi och att genomföra energieffektiviseringar är en möjlighet för svenskt jord- och skogsbruk.
- Några av Centerpartiets konkreta förslag för att snabba på klimatomställningen inom jord- och skogsbruket är att genomföra en stor skattened-sättning i form av ett klimatneutralt jordbruksavdrag samt införa en biopremie för användande av biodiesel i jord- och skogsbruk. Biogasen bör garanteras långsiktig skattefrihet samtidigt som stödet till biogasproduktion byggs ut kraftigt.
- Det behövs tydligare politiska mål om svensk livsmedelsproduktion och försörjningsförmåga. Det möjliggör sänkta kostnader för företagen och minskade administrativa bördor. Svenska myndigheter ska bejaka snarare än bevaka svenskt lantbruksföretagande. Tydliga främjande-uppdrag behöver ges till myndigheterna.
- Det ska bli enklare för en lantbrukare att diversifiera och bredda sitt företagande. Därför vill vi snaraste tillåta gårdsförsäljning av alkohol.
- Kompetensförsörjningen inom de gröna näringarna är i dag ett stort tillväxthinder för många företag. Vi vill till skillnad från regeringen inte lägga en våt filt över de gröna näringarnas arbetskraftinvandring. Vi vill stärka naturbruksutbildningarna, bl.a. genom att stärka kopplingen till näringslivets behov och genom höjda kvalitetskrav.
- På konsumentsidan är det viktigt att underlätta informerade val. Regeringen bör snarast införa en obligatorisk ursprungsmärkning på restauranger. Det går också att ställa tydligare politiska krav i den offentliga upphandlingen på lokal, regional och nationell nivå. Det är dubbelmoral när offentlig sektor upphandlar mat med lägre miljö- och djurskyddskrav än de krav vi ställer på våra svenska lantbrukare.

Vad är era viktigaste punkter för hur svensk livsmedelsproduktion kan stimuleras?

Kristdemokraterna

- Vi ser att den bristande lönsamheten hos primärproducenterna är nödvändigt att möta med olika åtgärder. Därför förlängs nu den tillfälliga dieselskattebefrielsen för svenska lantbrukare. I regeringens fortsatta budgetarbete prioriterar vi åtgärder som sänker kostnaderna och stärker konkurrenskraften för både primärproduktionen och livsmedelsnäringen. Det pågående arbetet med Livsmedelsstrategi 2.0 är prioriterat. Mer utvecklade detaljer får anstå tills regeringens budget läggs i höst.

Vad är era viktigaste punkter för hur svensk livsmedelsproduktion kan stimuleras?

Liberalerna

- Livsmedelsmärkningar och kontroller ska vara att lita på. Vår mat ska vara säker och hållbar. Men politiker ska inte pillas i maten i onödan, du vet bäst vad du vill äta.
- Sverige ska fortsätta ha en djuromsorg och miljöhänsyn i världsklass. Det gör att svenskproducerad mat går att köpa med gott samvete. Innehållsdeklarationer och märkningar ska gå att lita på, då kan vi alla utnyttja vår konsumentmakt. Jordbruket behöver bli ännu mer klimatsmart, utsläppen behöver minska. Mat som ändå blir avfall ska bli till biogas.
- BRA MAT FÖR MÄNNISKA OCH MILJÖ
- Sverige är en matnation. Vårt jordbruk producerar viktiga exportprodukter, såväl mat som dryck. För konsumenternas del är det viktigt att man kan göra aktiva val. Vi måste kunna lita på innehållsdeklarationer och märkningar. Livsmedel ska gå att spåra hela vägen, även på restauranger. EU:s veterinärmyndighet ska få muskler att genomföra täta kontroller för att stävja fusk.
- Svensk mat är klimatsmart och produceras med god djuromsorg och miljöhänsyn. Det är en konkurrensfördel som måste värnas. Bra djurskydd leder också till att mindre antibiotika används. För att svensk mat ska fortsätta vara klimatsmart måste vi äta upp mer av det vi producerar istället för att slänga det. Det avfall som trots allt blir kvar måste tas tillvara på bästa sätt, till exempel till biogasproduktion.
- Vissa pekar på att ekologisk odling måste främjas för hälsans och miljöns skull. Andra menar att konventionellt jordbruk är effektivare och mer klimatsmart för att producera mycket mat vilket behövs för att mätta världens befolkning. Vi ser gärna ekologisk mat men vi vill att konsumenterna ska styra efterfrågan, politiker ska inte pillas i maten.
- Liberalerna har även drivit på för en svensk livsmedelsstrategi. Strategin finns nu men vi är kritiska till produktionsmålet som slår fast hur mycket av jordbruksmarken som ska vara ekologisk. Det är planekonomi i stället för marknadsekonomi.

Vad är era viktigaste punkter för hur svensk livsmedelsproduktion kan stimuleras?

Moderaterna

- Svensk livsmedelsproduktion står inför stora utmaningar. Kostnaderna för insatsvaror är höga och regelbördan är omfattande. Därför är det viktigt att vi stärker konkurrenskraften och stimulerar svensk livsmedelsproduktion. Svenska bönder konkurrerar på en fri marknad, vilket är bra. Det svenska politiker bör göra är att sänka kostnadsläget och stärka företagens förutsättningar. Det skulle i sin tur leda till ökad lönsamhet och attraktivitet för branschen. Vi vill att mer upphandlad mat ska vara svenskproducerad. Vi bör även använda oss av andra verktyg för att stimulera produktionen, som att tillsätta svenska livsmedelsattachéer på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport.
- Därför behöver vi:
 - Stärkt ägande- och förfoganderätt, vilket ger långsiktiga förutsättningar.
 - Minska jordbrukets administrations- och regelbörda
 - Sänka priset på drivmedel
 - Tillsätta ett implementeringsråd, för att inte överimplementera EU-direktiv
 - Korta och förenkla miljötillstånden
 - Prioritera beredskapsfrågorna, vi måste producera mer av vår mat inom landet och nödvändiga insatsvaror måste finnas tillgängliga.
 - Att myndigheterna jobbar med främjandeuppdrag kopplat till livsmedelsstrategin, för att hjälpa och inte stjälpa företag.

Vad är era viktigaste punkter för hur svensk livsmedelsproduktion kan stimuleras?

Socialdemokraterna

- Livsmedelsproduktionen i Sverige har förutsättningar att bidra till ökad sysselsättning och tillväxt. Det ger jobb på landsbygden samtidigt som det stärker den hållbara utvecklingen och producerar mat av bra kvalitet med höga miljö- och djurskyddskrav. Svensk mat har hög kvalitet och skapar mindre påverkan på miljön än i många andra länder. Vi vill värna och utveckla våra mervärden – de är en konkurrensfördel för Sverige!
- Fusk och felmärkning av mat ska stävas och kommuner ska köpa miljöinriktade och svenska produkter. Vi vill underlätta för människor att bli aktiva konsument.

Informationen om matens innehåll, näringsvärde, miljöpåverkan och ursprung måste förbättras och utökas.

- Krav på ursprungsmärkning av kött på restauranger bör införas.
- Samtidigt som vi vill ställa höga krav på svenska bönder vill vi även ha höga krav på den mat som vi ger våra barn och äldre i skolan och i äldreomsorgen. Vi vill göra det obligatoriskt att vid alla upphandlingar av animaliska livsmedel ställa krav på att produktionen har skett med höga krav på djurskydd och låg grad av användning av antibiotika – precis som i Sverige.

- Det offentliga ska vara bäst i klassen och svenska bönder ska prioriteras, inte missgynnas. Genom offentliga upphandlingar kan vi stödja hållbart producerad mat och höja matkvaliteten i förskolor, skolor, äldreboenden och inom sjukvården.
- Vi vill öka Sveriges beredskap. Därför behöver den nuvarande livsmedelsstrategin uppdateras så att vi kan få till en ökad och hållbar produktion av mat från det svenska lant- och vattenbruket i hela Sverige. Det behövs också en ökad svensk produktion av insatsvaror till lantbruket.

Vad är era viktigaste punkter för hur svensk livsmedelsproduktion kan stimuleras?

Sverigedemokraterna

- Det svenska jordbruket ska värnas och bidra till svensk konkurrenskraft, goda miljöstandarder, öppna landskap och svensk självförsörjning samt export. Ett framgångsrikt jordbruk är en förutsättning för att hela Sverige ska leva och utgör en viktig del i den svenska ekonomin.
- Det ska vara enklare än idag att bedriva jordbruk. EU-reglerna måste bli färre och mer flexibla utifrån varje medlemsstats unika landskap, tradition och standarder. Reglerna inom jordbruk måste även ses över för fungerande avvägningar samt att äganderätten bör stärkas. Rättssäkerheten behöver även den stärkas för de som bedriver näring inom jordbruk. Vidare behöver myndigheternas arbete i högre grad anpassas för att verka i intressegemenskap med markägare.
- Vi föreslår skattesänkningar och budgetsatsningar inom jordbruksområdet likväl som regeländringar och utredningar för att åstadkomma detta. Skattesänkningarna gör att jordbruksnäringen får en ökad lönsamhet omgående och därmed kan fortsätta i positiv riktning. Detta kompletteras med en rad åtgärder som ska stärka jordbrukets funktion och lönsamhet på lång- och medellång sikt. Från denna styrkeposition kan svenskt jordbruk sedan bli än mer miljö- och klimatanpassat utan att äventyra ekonomin.

Vad är era viktigaste punkter för hur svensk livsmedelsproduktion kan stimuleras?

Vänsterpartiet

- Riksdagen bör anta målsättning om att Sverige ska uppnå självförsörjning av livsmedel till 80 procent.
- Stärk det nationella stödet för ett hållbart jordbruk. Vänsterpartiet har föreslagit ökat stöd till jordbruket med över 1,5 miljard för 2023 (jämfört med regeringen och SD). Stöden omfattar bl.a. ökade anslag för vallodling, ekologiskt jordbruk, betesmarker, växtbaserad mat och investeringsstöd för jordbrukets vattenhantering i ett förändrat klimat.

Avslutande kommentar

Lantbruksföretagens kostnader började stiga hösten 2021, men med bättre betalt och goda skördar landade 2022 relativt bra. I den nya ekonomiska verkligheten ökar dock riskerna, och för företagaren kräver det ännu mer arbete med ekonomin i företaget och eftertänksamma beslut. Det ger ett visst avvaktande läge.

Panelen visar nämligen att företagarna avvaktar investeringar och satsar på det som går att göra i form av effektiviseringar. När energikostnaderna stack iväg var det en stark signal att titta ytterligare på effektiviseringar och eventuella energiinvesteringar. Lantbrukarna i panelen har svårt att bedöma vad dagens situation betyder för framtiden för sitt lantbruksföretag.

– Upplever man att läget är osäkert och instabilt, ja då sitter man still i båten, man undviker att göra stora kraftiga rörelser. Istället jobbar man kontinuerligt med små förbättringar och effektiviseringar, konstaterar Stefan Malmström på Landshypotek.

Det är ett tufft läge, med ökade kostnader men osäker intjäning. Det märks bl.a. i svaren på hur det känns att vara lantbrukare, som visar en negativare känsla än tidigare.

Liksom tidigare efterfrågar lantbrukare primärt inte ekonomiskt stöd från politiker, utan spelregler som är fasta (ägande/brukande) och likvärdiga konkurrensvillkor som gör att de kan växa sina företag med lönsamhet. I den här panelsammanställningen anger de också "att stimulera ökad efterfrågan på svenskproducerade livsmedel" som det viktigaste.

– Långsiktig lönsamhet är en avgörande faktor för lantbruken, utan lönsamhet kan företagen inte överleva eller investera i nya och mer hållbara produktionsmetoder. Lantbrukarna är på en tuff marknad och de kan inte ha sämre förutsättningar än i andra EU-länder. Då riskerar vi att de slås ut och då har vi ingen livsmedelsproduktion alls i landet, konstaterar Camilla Burman från Jordbruksverket.

Lantbrukare har dock klarat tuffa tider förr och att hantera osäkerheter är en del i att vara lantbrukare, något vi har speglat i tidigare Lantbrukspaneler. Och även när lantbrukare i en jämförelse ger en mer negativ känsla i vår sammanställning, är majoriteten väldigt positiva till att vara lantbruksföretagare.